



היונתן ונורית גפן צופים בהצגתם
הלכתה להיות צנחן כדי להמשיך בחלום של הוריו

אנחנו צריכים לבדוק את עצמנו איפה אנחנו בתוך כל מחול השדים הזה. מה היתרון ההתרחשנות שלך מחלך הרוחות של החיילים כש עשית ג'ורג'ים בדבנון?

הייתי שבועיים באוגדה מג"ד לא רצה להיכנס לביירות. לעומת זאת, רס"ר המיטבח רצו להיכנס. אבל המג"דים, במקום לדבר, שתקו. הם היו צריכים לדבר. מה דעתך על מעשהו של אדי גבע?

הוא גיבור לאומי, כי הוא פאטריסט אמיתי, אוהב את המדינה ומקריב את עצמו למענה. הוא יכול לעמוד בשורה אחת עם טרומפלדור ועם לוחמי חרות ישראל. היכרת עוד אנשים שחשבו כמו אדי גבע?

כן, ולכן, למרות הערצתי את אלי גבע, אני לא מסכים עם דרך הטיפול בו. זה לא הוגן שאותו שיחררו משירות צבאי, ואילו חייל, שרצה שישחררו אותו משרי רות צבאי כי לא רצה להיכנס לביירות, הוכנס לכלא.

אמרת קודם שהמג"דים והיו נגד הכניסה לביירות ואילו רס"ר המיטבח היו בעד. האם אתה מבין את ההתנהגות הזאת? האם אתה מסוגל להסביר למה דווקא הם?

המיטבח הפולני תפס, שהשיגה היא רגש פרימיטיבי עמוק של קבוצות אתניות מסוימות, והוא עובד על זה בכיכרות ור במצעי הבחירות. ואותה קבוצה הדורה בי שינאה לידות כלפי כל מי שחושב אחר. רת. וזה ההבדל הגדול. כי אני לא שונא אף קבוצה ואף עדה. לא יכול לשנוא, לא מסוגל. אני מסוגל לכוף, לחוש חמלה, ניר תוק, ניכור, יש לי קשת מגוונת של רגש. אני, אדי גבע, כן אני בשום דרך לא פוגת אל השינאה.

אם מדברים על שינאה, אתה עצמך נושא לשינאה. קיבלת כי מולחמה הזאת מיכתבי שינאה ואיומים טרפניים. איך אתה חי עם זה?

אנשים מטלפים אלי ומאיימים עלי בי רצח. המיכתבים שאני מקבל הם מסוג מיכתבי השינאה שהודים לא קיבלו בארץ רופה בשנים הידועות ההן. וזה כבד עלי, כי כמו כולם אני רוצה שיהיו אותי. איך רגע ששונאים אותי, אני נאלם דום. איך אני אספל בוה?

בכל ההופעות שלי הייתי מוכרח ללסוף, כי הופעתי בכל מקום, בכל חור, בכל מיטגרת. אני מכיר את המדינה. הייתי איר תם, ראיתי אותם, חטפתי מה שיש להם להגיד. יש לי טריק שלמדתי מאורי וזהר — כדי שלא ישנאו אותי הייתי צריך לי הצחק אותם, ובין צחוק לצחוק הייתי אומר את הדברים הקשים.

מה כותבים לך במיכתבים? אומרים לי לעזוב את הארץ. את יודעת מה? בגלל זה אני לא עוזב. מה, שאני אשאיר להם את הארץ? שאני אשאיר להם את ארץ אבותינו, עם המסורת הארוכה? לשינאה המטופחת על-ידי מטורפים?

אתה מאמין שהעזוץ שעבר על ישראל בעיקבות הסבבה בי ביירות ישנה משהו?

מה שמעוץ אותי זה למה היינו צרי (המשך בעמוד 73)

ליפשיץ היינו חופרים את השוחות הכי עמוקות. פעם אריק אמר לנו: תצאו מן השוחה. חבל על המקום, נכנסים פה טנק. הטראומה האמיתית תפסה אותי ב-73, אמרתי לקצ'ה, שלום, אני לא רוצה להיות פה יותר, והלכתי.

היתה אורורה של חפלות עם אריק שרון. יותר מדי אחוות לוחמים. לא רציתי את זה. אז נשבר החלום שלי. אז הבנתי שאני צריך להיות בלהקת הנח"ל, ואז החלטתי שבתאריך זה וזה אני מתחיל להגשים את החלום ועליתי על הבימה. אמרתי לקהל מה אני חושב. התחלתי להיות בוסה כלפי המימסד. ואז חל הקרע ביני ובין דיין. לא יכולתי גם להגיד את מה שאמרתי, וגם לשמוע על יחסי מיספחה טובים.

הוא הפסיק לדבר איתך? אחרי המלחמה נפגשתי איתו לשיחה. אמרתי לו שלדעתי אנחנו פועלים בטיס שות, אנחנו ספרטה ולא מנסים להיות אתונה. שאלתי אותו אם נמשיך גם בעתיד להיות ספרטה, והוא אמר: כן, נחיה לעד עם החרב. אסי היה איתנו במעמד הזה, אסי היה אז בדעתי, אבל הוא היה הבן שלו ואני לא. ואני מאוד אהבתי אותו כי דוד. בדרכו הוא היה מאוד משפחתי, למרות שהיתה לו דרך מורה להראות את זה. יכולתי להצטרף אליו ואז בוודאי היו

מה קרה לנו? הפסקנו לראות ולהרגיש? מאתיים מפרים משאת-ל לא ישובו רק חיילים של הליכוד. היו שם בני קיבוצים ומושבנים. מה קרה להם?

כל הדלתות נפתחות לפני, במיוחד שהייתי עיתונאי מתחיל, ולבטח הייתי מפסיד את דעתי. או שכולתי להגיד לו מה שאני חושב ויהי מה, לבטא את דעתי הדור של נגד או בעד הדור שלו. בחרתי בדרך השנייה, ואני מאמין שדיין בירך על ההחלטה שלי, כל זה הזכיר לו את עצמו. אם היו עומדות לפניו שתי האפשרויות, היה בוחר באפשרות שבהרתי בה אני. הקשר ביני ובין דיין נותק אחרי שכתבתי לספר המחזור. היית מאמינה שגם שייקה בן-פורת כתב לספר הזה?

גם אלי לנדאו.

גם אלי לנדאו, תאמיני או לא. זהו, אני לא טובל שמישהו מדבר עליך רע ואחרי כך שותה איתך תה. לא יכולתי לבקר את דיין ולהמשיך לבוא לביתו, אז ויתרתי עליו. ואני ויתרתי על הקן המיפפחתי הייחודי שהיה לי איפסם בחיים, חוץ מהקן שבנתי עם נורית. דודה רות היתה בשר בילי כמו אמא רות. מאז מות אימי דיא היתה לי כאם, וזה כאב. אך לא היתה דרך אחרת. עשר שנים לא באתי אליהם הביתה.

ובשעה התגרשו? עשיתי טעות. העדפתי בן זוג אחד על השני. התרחקתי ממנו מאוד והעדפתי את רות. תמיד העדפתי את רות. וידעתי ש טוב לה, שבגיל 60 הוא גילה את האשד. הלואי על כולנו.

ובכל זאת, שבועיים לפני מותו התפייסתם, מדוע החלטתם לחדש איתו את הקשר?

נכון, שבועיים לפני מותו כתבתי מיכתב ארוך מאוד. זה היה יום-כיפור ונתפסתי לחשבון-נפש. ידעתי שהוא חולה, והוא היה הדור היחיד שהיה לי חשתי רגשי-אשמה ברורים. כתבתי לו מיכתב ארוך מאוד, מרגש מאוד. הסברתי לו מדוע הייתי חייב ללכת בדרכי שלי כתבתי שהייתי רוצה להתפייס ולבוא אלי עם ספר שירי חדש, שנקרא פחות אבל כואב. למחרת התקשרה רחל ואמרה שנבוא מיד.

הוא התנדנד על כסא נדנדה בחצר, ור אמר: "תמיד הייתי נודניק נכון? היה לו הומור מיוחד, שוחחתי, היו גם גורית והילדים. לדיין יש דרך מיוחדת משלו. כל החלטה שהוא לוקח על עצמו הוא נחג

אני לא חושב שבנהלל אהבו את זה. לא הייתי טיפוס נהללי מובהק. לא עברתי בשדות. לא נהנתי על טרקטורים, לא הייתי אחד מהחבר'ה. לעומת זאת גיליתי את ועדת-תרבות, ומבחינה חברתית זה הציל אותי, כי כתבתי לעלון נהלל וכתבתי לי הצגות שהועלו בחגים. כך שהייתי מעורר מהבחינה חברתית.

לאילו ערכים התחננת? התחננתי לאהבת הארץ על בסיס לא נכון. הינכו אותי שצריכים להגן על הארץ מפני אויב. לא לאהב אותה סתם, לא להסתכל עליה. לא ללמוד אותה, אלא לאהב אותה כי צריך להגן עליה.

היה לי ברור כי יש לנו זכות בלעדית על ארץ אבותינו. לקח זמן עד שמישהו גילה לי את הסוד. שכשהגענו הנה היה פה משהו אחר. היו פה ביצות, כך הינכו אותי. ייבשנו כמה ביצות והיו שם כמה ערבים. אז ייבשנו גם אתם.

מה היה היחס שלך לערבים? היה ברור לי שגולדתי בארץ במצור, מיליון ערבים סביב המדינה רק מחכים שאזינו את הונם בשביל לדרוך עלי. כולם רוצים לאכול אותך, ואתה נולד לתוך פרא-נויה איומה. הקם להרגך השכם להרגו. ואתה הרי לא תלמד שפה של מישור שרוצה להרוג אותך? ואתה נעשה אכזרי, ואתה מרגיש כנסע ור במיורת התיכון, ואתה לא צריך להרגיש כך. הגיבורים שלי כילד היו אריק שרון ומאיר הרצין. רציתי להיות דוידאי. הם היו סופרמנים. הם היו ההמשך הטבעי של חסמבה וחופשתי את ירון זהבי, והבנתי שעכשיו קוראים לו קצ'ה. ולימים, כשהכרתי אותם מקרוב ו למדתי את דעותיהם, אמרתי לעצמי: את מי אני הערצתי? גו טוב, אם אנחנו ארץ החיה על נפש, אז כל הכבוד לסופרמן. עכשיו תחשבו כמה גורא שסופרמן כזה יהיה שר או ראש-משלה.

ביום-כיפור ניגשתי לקרן של אריק שרון ואמרתי לו: עשה לי טובה אישית, לי ר- לדור שלי, אל תיכנס לפוליטיקה.

מה הוא ענה? הוא היה מאוד נרגש ואמר לי: אני אה- שוב על זה.

היחסים בין החיילים ושרון היו כאלה שאיפשרו לגשת לקרן שלו ודהגיד לו מה שחשבים? אריק שרון הוא מספק צבאי מעולה, אבל מספק צבאי לא צריך להיות שר. שר הביטחון צריך לבלום את הרמטכ"ל. אצי- לנו הרמטכ"ל בולם את שר הביטחון. לפי- עמים אני חושב למה לא העלו אותו ב- דרגה. אם אריק שרון היה נעשה רמט- "ל, הוא היה מניח לכולנו. הוא כל-כך רצה להיות שר-ביטחון שאי-אפשר היה ל- טרב לו. הוא האיש שרצה יותר מכל אחד אחר בהיסטוריה להיות שר-ביטחון. חשבת על זה פעם?

מתי התחילה התרוממות ה- ערכים שלך?

ב-73. במלחמת יום-הכיפורים. פתאום התחלתי להבין שאנחנו עובדים בלי שכל בלי לב ובלי מוסר. רק כוח ושרירים. הבנתי שזה אנחנו למען המדינה במקום

לא יכולתי גם לבקו אח זיין וגם לבוא לביתו. אז ויתרתי עליו. ויתרתי על הקן המיפפחתי היחיד שהיה לי

שהמדינה תהיה למענו. אין אחד שלא נפגע במלחמות ישראל. ואתה לא צריך להיות פצוע כדי להיות פגוע. אם אתה קצת רגיש אתה נפגע. במחזה שלי, הפ- סיכולוגית אומרת: דובר צה"ל אף פעם לא מדוע שבגיונה המורחית נהיו חמשת אלפים פסיכים. על משוגעים לא מודיעים. גם אני הייתי משוגע ולא הודיעו עלי. אני יצאתי פעמיים רע מהמלחמות. פער מיים הייתי קצין נוסח ר"א, אסטרונאוט יותר מאשר קצין. כשגמרתי להגשים את חלום הוריי היו לי דרגות. בקרב אחד על תל ספאר לא ידעתי מי האויב ומי אנד- נו. ובמלחמה השניה הבנתי שאני צריך לבלום ורצתי אחרי קצ'ה וכל הזמן יור עלי. נחשבתי לאלוף השחוח. אני וגדב